

HABER**ÖZLEM BAY YILMAZ**
obay@ekonomist.com.tr

Irak pazarı Mardin'de un yatırımlarını uçurdu

Türkiye 100'ün üzerinde ülkeye un ihracatı yapıyor. Son yıllardaki en büyük pazarı ise Irak. Irak'ın yüksek miktarlardaki ekmeklik un talebi nedeniyle Mardin'de un tesisi yatırımları arttı. Beş yıl öncesine kadar sadece birkaç un fabrikasının bulunduğu kentte şu anda tesis sayısı 20'yi buldu. Ayrıca Mardin İstanbul'u geride bırakarak Türkiye'nin en çok un ihracatı yapan ili de oldu.

Dünya un talebinin yüzde 26'sını karşılayan Kazakistan, un ihracatında dünya lideri konumunda. Türkiye ise yüzde 20'lik payla ikinci sırada. Bundan 10 yıl öncesine kadar 40 ülkeye ihracat yapan Türkiye'nin un sanayicileri, bugün 100'ün üzerinde ülkeye ihracat gerçekleştiriyor. 2010 yılında 1,8 milyon ton un ihraç eden Türkiye'nin geçen yılki ihracatı 2,2 milyon tonu buldu. Bu ihracattan elde edilen gelir ise 933 milyon dolar oldu. 2015'te ihracatın 1 milyar dolar aşması hedefleniyor.

Türkiye'nin bu alandaki en büyük pazarları son üç yıldır Irak, Suriye, Filipinler şeklinde sıralanıyor. Listenin ilk sırasında yer alan Irak'a 2013 yılında 917 bin tonluk un ihracatı yapan Türkiye'nin geçen yıl yaptığı ihracat ise 1 milyon tonu geçti. 2014 yılında Irak'a yapılan

Un ihracatının yarısını Irak'a yapıyoruz

Yıl	Un ihracatı (Milyon ton)	İhracat geliri (Milyon \$)	Irak'a ihracat (Milyon \$)	İhracatta Irak'ın payı (%)
2008	1.2	618	231	37.4
2009	1.8	581	280	48.2
2010	1.8	596	295	49.5
2011	1.9	892	395	44.3
2012	2.0	840	409	48.7
2013	2.1	947	473	49.9
2014	2.2	933	479	51.3

Kaynak: TUSAF

un ihracatından elde edilen gelir 479 milyon dolar oldu. Irak'ın Türkiye'nin un ihracatındaki payı ise yüzde 51'e yükseldi. Sonuçta Irak'a yapılan toplam ihracat gerilerken, un ihracatı büyümeye devam etti.

Son yıllarda Irak pazarına yapılan un ihracatındaki bu artış özellikle bu ülkenin sınırlarında bulunan Mardin'e yaradı. Mardin'de beş yıl öncesine kadar sadece birkaç un fabrikası faaliyet gösterirken bugün ise tesis sayısı 20'yi buldu.

IRAK TETİKLEDİ

700 firmanın faaliyet gösterdiği sektörün toplam un üretim kapasitesi 30-35 milyon ton. Ancak sektördeki kapasite kullanım oranı yüzde 45'lerde kalıyor. Fiili üretimin yak-

laşık 12 milyon ton olduğu belirtiliyor. Genel olarak değerlendirildiğinde atıl kapasite sorunu sektörün öncelikli problemlerinden olarak ön plana çıkıyor.

Türkiye Un Sanayicileri Federasyonu (TUSAF) Yönetim Kurulu Başkanı Eren Günhan Ulusoy, Irak'a ihracattaki artıştan Mardin'deki un üreticilerinin öncelikle yararlandığını ve bu sayede kapasite kullanım oranlarını Türkiye ortalamasının üzerine taşıdıklarını belirtiyor. Ulusoy, "Güneydoğu komşumuz Irak, ülkemizin en büyük un ihracatı pazarı. Son beş yılda tonaj bazında ihracatımız yüzde 26 yükseldi" diyor.

Arbel Yönetim Kurulu Başkanı Mahmut Arslan da son yıllarda Irak'ın yüksek miktarlardaki **ekmeklik** un talebi nedeniyle Mardin'de yeni un fabrikaları açıldığını söylüyor. Arslan, "Bu gelişmeye bağlı olarak da eskiden bakliyat ekimi ve makarnalık **buğday** ekimi yapılan Mardin yöresinde bugün **ekmeklik buğday** ekimi büyük bir yer kaplıyor" diye konuşuyor.

BİRİNCİLİĞE YÜKSELDİ

Bu gelişme Mardin'i Türkiye'nin en çok un ihracatı yapan illeri sıralamasında da yukarı çekti. 2013 yılında İstanbul 530 bin tonluk un ihracatıyla ilk sırada yer alırken, 367 bin tonluk un ihracatıyla Mardin onu izliyordu. Ancak geçen yıl bu sıralama değişti. Mardin 2014'te birinciliği İstanbul'un elinden aldı. Geçen yıl Mardin 460 bin tonluk ve 214 milyon dolarlık ihracatıyla Türkiye'nin en çok un ihracatı yapan ili oldu. İstanbul

bul ise 433 bin tonluk ve 177 milyon dolarlık un ihracatıyla ikinci sırada kaldı.

Mardin'deki 20'ye yakın un tesisi Mardin Organize Sanayi Bölgesi'nde (OSB) konumlanıyor. OSB'deki tesislerin yüzde 80'ini un tesisleri oluşturuyor. Mardin'de bu sektörün 2009 yılından sonra Irak pazarının açılmasıyla büyümeye başladığını belirten sektör temsilcileri, bundan sonraki yıllarda ise Mardin'in un ihracatındaki etkinliğinin zirve yaptığını vurguluyor. Sektör yetkilileri, daha önce Gaziantep ve Konya'nın un ihracatında öne çıktığını, ancak son dört yılda Mardin'in bu alanda büyük bir atak gösterdiğini ifade ediyor. Mardin'in un yatırımcısının ilgisini çekmesindeki temel nedenlerden biri olarak da kentin bu alandaki ihtisası ve kümelenmeye dönük yatırımları gösteriliyor.

İHRACAT İKİNCİSİ

Azım Group, Mardin'de un üretimi yapan köklü şirketlerden biri. Mardin'deki iki un fabrikasının yanı sıra Adana'da da bir tesisi bulunan grubun toplam üretim miktarı 145 bin ton. Bu üretiminin hepsini Irak'a ihraç eden şirket, 2010 yılında 42 milyon dolar olan ihracatını geçen

yıl 70 milyon dolara çıkardı. Bu ihracat rakamıyla da sektörünün en büyük ikinci ihracatçısı oldu.

Azım Group Yönetim Kurulu Başkanı Orhan İlhan, bu yıl 175 bin tonluk un üretmeyi hedeflediklerini söylüyor. İlhan, şöyle konuşuyor: "Sadece Irak pazarına çalışıyoruz. Çünkü ancak bu pazarın talebine yetiştirebiliriz. 40 milyon nüfuslu Irak halkını Türk unculan doyuruyor diyebiliriz. Tarım alanlarının olmadığı bu ülkeye lojistik yakınlığımız, unumuzun kaliteli olması ve uzun yıllardır süren komşuluk ilişkilerimiz sayesinde yüksek oranlarda ihracat yapıyoruz. Türkiye, 2,2 milyon tonluk ihracatının yaklaşık 1,2 tonunu Irak'a yapıyor."

ÜRETİM VE İHRACAT ARTACAK

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verilerine göre, 2014 yılında **buğday** üretimi önceki yıla göre yüzde 13,8 oranında azalmış ve 19 milyon ton olarak gerçekleşmişti. 2015'in ilk tahmin sonuçlarına göre bu yıl ise **buğday** üretiminin 22,5 milyon ton olması bekleniyor. Üretimdeki bu artışın ihracata da yansıtacağı tahmin ediliyor.

Türkiye, un ihracatında alternatif pazarları da zorluyor. Son yıllarda Uzakdoğu ülkelerinde alınan korumacı önlemler nedeniyle rota Afrika'ya çevrilmiş durumda. Angola, Gine, Sudan gibi Afrika ülkeleri, un ihracatı yaptığımız ülkeler içinde ilk 10'a giriyor.

Öte yandan Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği'ne bağlı olan Un ve Unlu Mamuller Tanıtım Grubu (UTG), Türk ununun daha fazla ülkeye satılması için çalışmalar yürütüyor. Daha önceki yıllarda güçlü olunan Endonezya ve Libya gibi pazarların kaybedilmesi üzerine farklı pazarlara ağırlık veren grup, son dönemde Filipinler ve Brezilya'yı hedef ülkeler olarak seçti. Buralarda yoğun tanıtım kampanyaları yürütülüyor.

Un sektöründe 700 şirket var

Hammaddeye, pazara ve altyapıya yakınlık nedeniyle, sırasıyla, İç Anadolu, Karadeniz, Marmara, Güneydoğu Anadolu, Ege, Akdeniz ve Doğu Anadolu bölgesinde konumlanan irili ufaklı un firmalarının sayısı 700'ü buluyor. İç Anadolu'da 202, Karadeniz'de 141, Marmara'da 135, Güneydoğu Anadolu'da 94, Ege'de 54, Akdeniz'de 46 ve Doğu Anadolu'da 28 un fabrikası faaliyet gösteriyor. Bu firmalardan beşi finansal rakamlarıyla her yıl İSO 500 listesine girmeyi başarıyor.